

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XXXVI. De injuriis in bonis famæ & honoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

media necessaria ad extirpandum nocentissimum reipublicæ crimen.

6. Ministrans arma amico, qui absque eo æquè citò & audacter erat pugnaturus aliis armis, tantùm ut cum minori periculo pugnet, per se loquendo neque peccat, neque pœnam incurrit, quia non facit, ut amicus duellet; sed ut duellet cum minori periculo, in quo nihil est mali, dummodo non dentur arma contra pactum duellantium inæqualia; *La Croix L. 3. p. 1. n. 854.* intellige, si duellum impedire non possit, aliàs enim ad hoc obligabitur ex charitate.

C A S U S XXXVI.

De injuriis in bonis famæ & honoris.

Querulosa in honore & fama plures læsit irridendo, subsannando. 1. De personis cognitis & incognitis temerè suspicando, judicando. 2. 3. 4. falsa crimina ad evendum honorem proprium imponendo, occulta Superioribus vel etiam aliis consilii & solatii causâ aperiendo. 5. Crimina coram aliis exprobrando. 6. Propria manifestando. 7. Bona malè interpretando, remissè laudando. 8. Mendaces, fures, superbos, spurios, meribibulos, &c. nuncupando. 9. De persona indeterminatè. 10. Dicendo crimen ut auditum. 11. Coram uno viro gravi, vel coram marito. 12. Eidem, vel diversis detrahendo in materia levi. 13. Detractionibus attendendo, non impediendo, in vitam inquirendo. 14. Publica in- & extra locum publicitatis etiam oblivione sepulta

verbo, scriptoꝛe propalando. 15. Et seqq. secreta
pro- & commissa etiam iniquè detecta sub pretextu
boni communis & privati revelando. 19. Et seqq.
Pro resolut.

1. QUÆR. I. Quid sit fama, honor, & quæ
vitia iis opposita?

ꝛ. 1. Fama est multorum existimatio bona
vel mala, de vita vel moribus alterius: honor
est externa testificatio de alterius bonitate vel ex-
cellentia. *S. Thom. 2. 2. q. 103.* si fiat verbis,
dicitur laus, quæ, si clarescat, dicitur gloria,
honor prout contradistinctus à fama seu intrin-
seca existimatione, est minus bonum, quàm fama,
quia minus est extrinsecè significari, quàm internè
judicari bonus.

ꝛ. 2. Bonæ famæ opponitur suspicio, judi-
cium temerarium, detractio; honori opponi-
tur genericè contumelia, quæ est testificatio de
vitiis vel defectibus alterius, & plerumque fit
in præsentia dehonoreti, quamvis etiam fieri
possit in ejus absentia, ut si quis dehonoret
ejus statuum; si dehonoreti fiat objiciendo cul-
pam, propriè dicitur contumelia; si objiciatur
defectus naturalis v. g. cæcitas, deformitas, vo-
catur convitium; si indigentia, in qua alteri
succurristi, impropriè; si fiat verbis vel ge-
sticulationibus, subsannatio; si lusu verborum
ad excitandam in alio erubescensiam, irrisio vel
illusio: hæc omnia ex genere suo sunt morta-
lia, & reipsa talia, si dent alteri justam cau-
sam solvendi amicitiam, vel gravis contrista-
tionis.

2. QUÆR. II. Quid circa suspensionem & judi-
cium temerarium?

ꝛ. Seqq. 1. Suspicio est quædam inclinatio in-

intellectus in unam partem, quæ, si sit de defectu proximi sine rationabili causa, dicitur temeraria, ad quam reducitur assensus debilis vel dubius de defectu alterius; iudicium temerarium in presenti materia est assensus de malitia alterius ex modo tendendi firmus & quasi certus, ita ut iudicans nolit ulterius in veritatem inquirere, nec à iudicio desistere, cum tamen non adsit causa vel motivum sufficiens ita iudicandi; causa sufficiens vocatur, quæ utcumque est conjuncta cum tali effectu; causa insufficientis, quæ rarò vel nunquam: v. g. vides de nocte juvenem furtivè ingredi domum mulieris suspectæ, est causa sufficiens suspicandi aliquid contra sextum præceptum; secus, si clarâ die talem domum transeat vir honestus; majora tamen iudicia requiruntur ad iudicandum, quàm suspicandum.

2. Suspicio temeraria est ex genere suo tantum veniale; est communis cum *D. Th. q. 60. a. 3.* ubi citat *S. August.* Ratio est; quia suspicio non tollit simpliciter æstimationem, sed leviter tantum diminuit aut reddit dubiam; per accidens tamen fieri potest mortale, ut si Superior non tantum temerariè suspicetur, sed & idèò graviter puniat, ab officio removeat, suffragium neget.

3. Iudicium temerarium est ex genere suo mortale contra justitiam, quia temerè tollit bonam de proximo existimationem, ad quam ille jus habet; usque dum probetur malus, est communis & certa. *Luc. 1. Nolite iudicare, & non iudicabimini. S. Th. L. c.* ut autem actu sit mortale, debent concurrere hæc tria: 1. Iudicium deliberatum, firmum, & quasi indubitatum de

determinata persona; si enim iudicium non sit firmum, erit mera suspicio vel dubium, aut si non sit de persona determinata vel cognita, nulli determinatè fiet gravis injuria. 2. Materia gravis, qualis sufficit ad mortale detractionis. 3. Notabilis temeritas, qualis non est, si probabile iudicetur certum; oritur autem temeritas vel ex malitia propria, vel ex odio & invidia; facile enim de iis malè iudicamus, quibus malè afficimur, vel demum ex longæva experientia, ex quo capite senes magis sunt suspiciosi.

§ QUÆR. III. Quid sit detractio?

℞ Est injusta & occulta alienæ famæ denigratio. *S. Th. q. 73. a. 1.*

Dicitur 1. *Injusta*: nam, quamvis nullo casu licitum sit alicui falsum crimen imponere, hoc enim foret perniciosum mendacium intrinsecè malum, uti nunc certum est ex prop. ab Innoc. XI. damnatis. 43. *Quidni non nisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?* 44. *Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam & honorem defendat, & si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia. V. dicend. Cas. 46. à n. 15.* sæpè tamen licitum est verum, sed occultum proximi crimen revelare, si id necessarium sit ad aver-tendum grave damnum Reipublicæ vel proximi; unde non peccant, qui servato fraternæ correctionis ordine occultum alterius crimen Superiori manifestant, ut emendetur, occasio peccandi tollatur, indignus ad officium non promoveatur; aut amicum monent, ab eo ut sibi caveat, quem sciunt esse furem, seductorem, ejus

ejus vitæ insidiatorem, ut absteineat à matrimonio noxio, item ad habendum auxilium, consilium, solatium in gravi afflictione &c. caute tamen hîc procedendum, ne scilicet citra necessitatem aut pluribus, quàm oportet, vel sinistra intentione occultum crimen detegatur; *si dicas*: pro habendo auxilio vel solatio in gravi necessitate non licet auferre pecuniam, ergo nec famam per manifestationem criminis occulti, quia fama multò est pretiosior pecuniâ. *Bl. N. C.* Proximus in pecuniam habet verum jus, in famam autem, postquam crimen admisit, non habet jus fundatum in vera virtute & innocentia, sed in falsa hominum existimatione, quam falsitatem ex justa causa manifestare licet.

Dicitur 2. *Occulta*, in quò specie distinguitur 6. à contumelia, sicut furtum à rapina; detractio enim fit absenti, contumelia præsentis, cum scilicet verus vel falsus defectus in faciem exprobratur; quod si fiat aliis præsentibus, includit detractionem & duplicem specie malitiam specialiter in confessione explicandam.

Dicitur 3. *Aliena fama*; nam seipsum infamare occultum v. g. crimen propalando non est propriè detractio, cum non fiat invito famæ Domino, neque peccatum mortale, sed solum veniale prodigalitatibus; homo enim est perfectus famæ Dominus non minùs, quàm pecuniæ; sicut ergo prodigendo pecuniam peccat tantùm venialiter, sic & prodigus famæ; dico per se: nam, sicut manifestatio proprii criminis per accidens potest esse actus virtutis, si scilicet sit utilis vel necessaria ad emendandum proprium vel alienum peccatum, ad tollendas suspiciones, odia, dissensiones vel injustas vexas

aliorum, sic & per accidens fieri potest mortale, ut si manifestes tuum delictum cum jactantia, complacentia, cum infamia tuæ familiæ vel communitatis religiosæ vel complicitis, cum gravi scandalo vel damno spirituali tuorum, eò quòd in officio tuo sinè bona fama fructificare non possis; hìc enim valet: *Curam habe de bono nomine.* Eccl. 4.

8. Dicitur 4. *Fama denigratio*; nam per detractionem non semper tota fama tollitur, sed minuitur, obscuratur, denigratur, idque vel directè 4. modis, falsum crimen imponendo, verum aggravando, occultum manifestando, bona malè interpretando; vel totidem modis indirectè, alterius bonitatem negando, extenuando, tacendo, quando silentium æquivaleret assertioni defectus alieni, frigidè laudando: omnes hos modos expriment vulgati versus: *Imponens, augens, manifestans, in mala vertens: qui negat aut minuit, reticet, laudatque remissè.*

9. QUÆR. IV. An & quale peccatum sit detra-ctio?

Æ. Est peccatum contra charitatem & justitiam, & quidem gravius furto; quia privat majori bono, scilicet famâ; *S. Th. a. 2. Detractores Deo odibiles.* Rom. 1. Ut autem detra-ctio sit culpa mortalis, requiruntur duo: 1. Perfecta deliberatio, cujus defectu à mortali excusantur, qui ob ignorantiam, passionis vehementiam vel linguæ præcipitantiam ad malitiam gravem non advertunt. 2. Materia gravis, quæ ex se vel circumstantiis proximum graviter infamet, sive illa sit peccatum mortale, sive veniale, sive defectus merè naturalis. Unde

DEDUCES seqq. 1. Poteest aliquid respectu unius

unius esse graviter probrosum & peccatum mortale, non verò respectu alterius; sic de viro sancto & valde honorato dicere, quòd sit mendax, de religioso, quòd sit amans puellarum, quòd furtum vel duellum admiserit, est mortale; non item, si hæc dicantur de milite vel juvene nobili, quia hi potiùs de his gloriari, quàm erubescere solent; similiter dicere de puella, quòd sit superba, garrula; de germano, quòd sit bibulus, ex parentibus hæreticis natus, plerumque tantum est veniale; dicere autem de aliquo honestæ reputationis, quòd sit spurius, aut de honesta matrona, quòd sit meribibula, in Italia & Hispania est valde probrosum, ideòque mortale.

2. Referre crimen non nominatâ personâ non est mortale, nisi ex circumstantiis dignosci possit, vel ejus infamia redundet in infamiam aliorum; ut si quis dicat aliquem religiosum ex illo monasterio esse adulterum, ex illa familia aliquam fuisse sagam, &c. tunc enim erit mortale cum onere restitutionis tantò gravius, quo plures personæ cognoscuntur esse in tali monasterio vel familia.

3. Referre crimen non ut certò commissum, sed ut ab aliis auditum est mortale, si sit periculum (ut plerumque est) ne quis audientium illud credat vel divulget ut verum, Metzger. n. 12. si audientes illud prævideantur credituri vel divulgaturi, non in vim tuæ narrationis, sed ex temeritate aut malitia, adhuc erit mortale contra charitatem, illis sine justa causa crimen proximi occultum & graviter probrosum referre; quia præbetur ansa, ut alii grave damnum in fama inferant.

4. Si-

12. 4. Sine causa manifestare crimen grave viro unico ac taciturno, adhuc est mortale, quia valde grave est etiam apud unum prudentem de gravi crimine sine causa infamari. *Lug. d. 14. n. 51. Spor. n. 63.* et si etiam oppositum, quod cum aliis docet *Less.* videatur probabile saltem tunc, quando non adest specialis causa, cur meritò nollet quis apud hunc diffamari, ut fit in religioso, clerico, subdito, qui mallet crimen suum occultum sciri à multis aliis, quàm à suo Prælato, Domino vel benefactore, à quo multum dependet; tunc enim ipse *Less.* fateretur esse mortale. *Lugo* à mortali excusat conjuges de occultis aliorum criminibus confabulantes finè periculo ulterius divulgandi, item, qui solatii causâ in confessione complicem revelant, vel de illata sibi injuria querulantur: qualiter crimina occulta judici vel Superiori denuntiari possint; dixi *Cas. 18. n. 6*

13. 5. Qui multis & distinctis detrahit in materia levi, non peccat mortaliter; aliud est de furtis minutis, quæ sunt diversis; hæc enim coalescunt in unam summam notabilem & cum furta furi sint multum utilia, ideòque magis attractiva, quàm læsiones famæ, hinc si per minuta furta posset citra mortale corradi materia valde notabilis, cujusvis bona essent in periculo, ideo quilibet meritò est graviter invitus, vel saltem tota hominum communitas ita exigente bono communi. Econtra si dicas aliquid leve, quod simul cum præcedentibus levibus detractionibus à te vel ab alio factis notabiliter famam minuit, peccas mortaliter; sicut si post levia vulnera infligas vulnus occisivum; quemadmodum enim mors consistit in indivisibili, & ideo morali-

raliter tribuitur ultimæ læsioni, ad quam tota sequitur, sic & gravis infamia consistit in iudicio indivisibili de gravi alterius malitia, & quamvis quælibet levis detractio ad illud iudicium disponat, attamen quia illud totum indivisibiliter sequitur ad ultimam detractiunculam, huic moraliter imputatur, sicut mors ultimæ læsioni vel ebrietas ultimo haustui. *V. Cas. 29. n. 13.* De obligatione restituendi famam dicam infra.

6. Non tantùm qui detrahit, sed & qui interrogando, applaudendo, animando est causa cœptæ vel continuatæ detractio-¹⁴nis, peccat contra justitiam lædendo eum, cui detrahitur, & contra charitatem alium ad detractio-
nem inducendo. Qui nudè audit gravem detractio-
nem; ad eam tamen positivè non concurrit, neq; internè eam approbat; sed solùm non impedit cum facilè posset v. g. sermonem aliò divertendo, abeundo vel saltem signum displicentiæ dando, &c. per se loquendo mortaliter peccat contra charitatem tum respectu detrahentis, ejus grave peccatum, tum respectu infamati, ejus infamiam non impediendo: quod maximè tenet in superiore. Dixi *per se loquendo*, nam audiens sæpe excusatur per accidens, ut si quis dubitet vel nesciat, an crimen, quod narratur, sit publicum vel occultum, quia in dubio debet loquens cense-ri bonus; item si ex correctione timerentur rixæ, convitia aut major detractio-
nis confirmatio; unde ex *Lugo* notat *Sporer* n. 109. æquales rarò, inferiores verò vix unquam peccare mortaliter, detractio-
nem non impediendo: quod tamen universaliter non admit-
terem nisi pro scrupulosis, tum quòd hoc vitium sit prò dolor hodièdum nimis familiare;

tum quòd videatur obligare charitas ad aver-
tendum tantum malum ; ubi media non sunt
nimis difficilia , uti est inversio sermonis , vul-
tus tristis, &c. saltem inter æquales aut quorum
unus non est alterius superior , vel persona gra-
vis, de qua non facile præsumi possit , quòd di-
cat aliqua , quæ justè dici non possunt. Sed
quid si quis inadvertenter vel bonâ fide gravi-
ter proximo detrahat , an audiens adhuc obli-
gabitur eum corrigere ? R. Omninò obligari,
nam dato , quòd detrahens non peccet , tamen
grave damnum infert famæ proximi ; quod cha-
ritas impediri jubet, dum facilè potest.

150 QUÆR. V. An sit detractio, manifestare cri-
men proximi notorium seu publicum ?

Responsio constabit ex seqq. I. notoreitas
criminis alia vocatur juris , quando aliquis in
judicio de eo est condemnatus vel confessus ;
alia facti , quando crimen in hominum con-
spectu ita fuit commissum , ut nullâ tergiversa-
tione celari possit ; alia famæ , quæ ex sufficien-
tibus indiciis orta , hominum relatione divul-
gata est ; quot autem numero hominibus res
cognita esse debeat , ut factò vel famâ censea-
tur esse publica, difficillimum est definire. *Laym.*
Molin. Lug. n. 70. pro regula dicunt tunc cri-
men respectu cohabitantium & vicinorum esse
publicum & revelabile , quando limites secreti
& occulti ita egreditur , ut attentâ quantitate
communitatis & conditione hominum crimen
scientium illud certò credatur in notitiam vici-
norum deventurum ; unde regulariter , si com-
munitas constet ex 8. hominibus , sufficit quòd
sciant 3. vel 4. si ex 30. sufficit sciri à septem
vel 8. si ex 100. satis est , si sciant 15. vel 20.

fi

si in oppido sint domus 400. sufficit, quòd sciant 8. vel 10. diversarum domorum, si civitas habeat 500. incolas, satis erit 30. vel 40. per civitatem dispersos cognovisse, ut de illo ulterius apud ignaros ejusdem urbis loqui liceat. Si crimen difamatum est in Curia vel in loco illustri, ex quo facilè in alia loca dimanabit, censetur notorium in toto regno, *Auth. cit.*

2. Si crimen est publicum per sententiam Judicis, illud ubique etiam in locis remotissimis verbo, scripto vel typo revelare licet, ità ut nequidem contra charitatem peccetur; quia, sicut ipse Judex suam sententiam posset ubique publicare, sic & alii; idèd enim damnantur facinososi, ut omnibus etiam remotissimis sint exemplo; econtra, si crimen est publicum facto vel famà, vel per confessionem rei aut depositiones testium nondum latà sententià, probabiliùs solùm revelari potest in loco, in quo est publicum vel facilè publicandum, *Platel. p. 3. à n. 773.* quia ibi & non alibi amisit jus ad famam; unde non excusantur, qui crimen in una domo, & à potiori in uno Monasterio vel Ordine, aut in uno Senatu publicum referunt extraneis, quia tale crimen est tantùm publicum respectu hujus loci, Monasterii vel Senatùs. *Lug. Metz g. 1. 12. d. 39. a. 3. n. 10.*

3. Plures docent, peccari contra charitatem, si crimen etiam in loco, ubi publicum est, sinè causa manifestetur ignorantibus, probabiliùs tamen contradicit *Lugo n. 68.* quia ibi non habet jus ad famam, & expedit bono communi, ut quis dignoscatur talis, qualis publicè est, ne alii ex ejus actionibus decipiantur, sicque habet totius orbis consuetudo; sermo autem est de crimine

mine vero, etsi ab initio per injuriam manifestato; nam, quamvis injuria non tollat jus ad famam, tollit tamen publicitas ad injuriam secuta, crimen verò falsum etsi notorium ulterius divulgare non licet, quia foret mendacium in damnum proximi, nec publicitas tollit jus ad famam, nisi conjuncta cum veritate.

18. 4. Crimen factò vel famâ publicum, sed oblivione sepultum, denudò manifestare est detractio; sicut enim fama per criminis publicationem amittitur, sic cessante criminis memoriâ recuperatur & redit ad statum, quem habebat ante publicationem; aliud est de crimine per sententiam Judicis publico, quia facultas publicandi semel à Judice data & non revocata perseverat etiam cessante criminis memoriâ.

19. QUÆR. VI. Quid circa revelationem secreti?

R. 1. Revelatio secreti est crimen valde affine detractioni, & detractionem sæpè includit, quando scilicet propalatur defectus occultus secretò commissus; secretum autem naturale aliud vocatur promissum, quando nullo prævio pacto promittit quis tacere, quod audit, obligatque ex justitia, fidelitate vel sola urbanitate, prout quis intendit se obligare; aliud dicitur commissum per expressam vel tacitam conventionem de non revelando, obligat ex justitia pro qualitate materiæ; tacitâ autem conventionem seu ex officio ad secretum tenentur Consilarii Principum, Officiales belli, Advocati, Medici, Chirurghi, obstetrices, & probabiliùs omnes, quibus consilii, auxilii vel solatii causâ secreta committuntur, hoc ipso enim, quòd secreta suscipiant, tacitè ad non revelandum se obligant.

2. Si

2. Si ex occultatione secreti Reipublicæ, tibi vel alteri immineat grave malum, v. g. urbis proditio, mors Innocentis, gravis infamia, jactura bonorum, secretum etiam commissum revelari potest, quia nemo censetur se voluisse obligare ad secretum cum tanto incommodo; secreta tamen Reipublicæ vel exercitûs, quæ sinè ingenti damno boni publici manifestari non possunt, etiam cum periculo vitæ & tormentorum servanda sunt; salus enim Reipublicæ præponi debet vitæ propriæ.

3. Non tantùm est contra justitiam, secretum sibi commissum prodere, sed & alienum secretum invito rationabiliter Domino acquirere, v. g. aperiendo ejus litteras, corrumpendo Consiliarios, &c. Nec obstat, quòd forsan litteræ sint negligenter custoditæ, vel frustatim abjectæ, per hoc enim, quòd quis litteras laceret, vel malè custodiat, non resignat juri ad secretum, sicut non resignat juri ad pecunias in cista aperta relictas, sed ideò lacerat litteras, ne secretum earum innotescat; pro avertendo tamen malo Reipublicæ licet hostium litteras intercipere, earumque secreta expiscari, uti habet quotidiana praxis à nemine improbata.

4. Si notitiam secreti per vim vel fraudem aut injustam literarum apertionem consecutus es, non potes revelare, nisi ille, cujus secretum novisti, te vel alium injustè vexet, & vexam aliter repellere non possis; sicuti enim tunc licitè acquirere posses alieni secreti notitiam, aperiendo v. g. ipsius litteras, sic & eadem uti, ad te vel alium defendendum.

B b

EX

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.